

УДК 636.082.4:636.2(477.44)

Зотько М.О. кандидат біологічних наук,
Гуцол Н.В., кандидат сільськогосподарських наук
Вінницький національний аграрний університет

ВІДТВОРЕННЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Анотація. Проведено аналіз стану відтворення поголів'я великої рогатої худоби у Вінницькій області.

Ключові слова: вихід телят на 100 корів; недоотримання приплоду; штучне осіменіння; сервіс-період.

Ключовою галуззю сільського господарства Вінниччини є тваринництво, яке забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість сировиною.

Статистичні дані свідчать, що в 2010 році спостерігались позитивні тенденції в зростанні продуктивності молочного стада (2,6%) збільшенні виробництво молока (0,1%) та реалізації на забій худоби та птиці (1,7%).

Однак продовжилось зменшення чисельності корів (1%), в тому числі у сільськогосподарських підприємствах та господарствах населення, відповідно, 1,5 і 0,8%.

На 01.01. 2011 року в приватному секторі економіки утримувалось 146,7 тис. корів від яких в звітному році отримали 133,0 тис. телят, а виробництво молока становить 83% молока.

Реалізації м'яса та виробництво молока в сільськогосподарськими підприємствами різної форми власності становить від загально обласного виробництва – 37% та 17%.

В області функціонує Вінницьке обласне та 4 міжрайонні племпідприємства, що проводять роботу з племінного покращення великої рогатої худоби шляхом осіменіння корів та телиць кріоконсервованою спермою бугаїв-поліпшувачів, метод розведення – чистопорідний.

На сучасному етапі основними завданням тваринництва є збільшення виробництва продукції шляхом подальшої інтенсифікації.

Одним з елементів інтенсифікації скотарства є вивчення проблем пов'язаних з відтворенням стада [2].

Метою роботи є аналіз стану відтворення поголів'я великої рогатої худоби в умовах Вінницької області.

Матеріалом для проведення досліджень служили зведені виробничо-зоотехнічні звіти СВАТ Вінницького обласного виробничого підприємства по племінній справі у тваринництві за період 2006-2010 років.

До показників, що характеризують відтворення поголів'я відносяться: кількість введених первісток на 100 корів; ефективність штучного осіменіння корів та телиць; тривалість сервіс-періоду; аналіз причин недоотримання приплоду; стан підготовка і перепідготовка техніків штучно осіменіння.

Для проведення аналізу використовували загально прийняті методики.
Тривалість сервіс періоду підраховували за формулою

$$СП = \frac{365 \times 100}{Вт} - 285, \quad (1)$$

де СП – середній сервіс період по стаду; 365 – днів в році; 100 – на 100 телят;
Вт – фактичний вихід телят на 100 корів; 285 – кількість днів вагітності [3].

Недоотримання м'яса і молока рахували з 81 дня після отелу. За кожний день подовженого сервіс періоду втрачається в середньому 3 кг молока та 0,3 кг м'яса [3].

Результати досліджень. За період 1991-2010 рр. кількість великої рогатої худоби у Вінницькій області зменшилась на 73,8% в тому числі корів 58,2%, за останні 5 років відповідно на 24,2 і 17,6%. В 1991 році у сільськогосподарських підприємствах різної форми власності утримувалось 87,5% загального поголів'я великої рогатої худоби в тому числі 75,8% корів, а в звітному відповідно 33,2 і 19,6%.

Таблиця 1. Поголів'я великої рогатої худоби, гол.

Рік	Всього	в тому числі корів	Всього в с.-г. підприємствах	в тому числі корів	% в загальному поголів'ї	% в тому числі корів
1991	1209,1	428,9	1057,7	312,3	87,5	72,8
2006	418,3	217,4	156,4	46,6	37,4	21,4
2007	383,7	208,7	131,6	40,9	34,3	20,0
2008	364,8	192,6	117,6	36,9	32,2	19,1
2009	346,7	183,6	112,4	35,8	32,4	19,5
2010	317,2	179,1	105,4	35,2	33,2	19,6

Необхідно відмітити, що за період 2006-2010 рр. темпи зменшення поголів'я значно вповільнились однак повністю зупинити його не вдається.

Важливим чинником, що впливає на результативність відтворення поголів'я є організаційна форма штучного осіменіння. На території Вінницької області в 2010 році працював 581 пункт штучного осіменіння корів та телиць які мають стаціонарну або внутрішньогосподарську форми організації, з них 369 приватних пунктів. За рік осіменено і спаровано 168567 голів корів та телиць в тому числі 108316 голів осіменено штучно. При цьому індекс штучного осіменіння в сільськогосподарських підприємствах та приватному секторі становить відповідно 86,4 та 43,0%. Решта поголів'я парується доморощеними бугайцям невідомого походження. Програмою розвитку тваринництва до 2010 року передбачалось довести обсяги штучне осіменіння худоби спермою бугаїв-покращувачів до 100% [].

За період 2006-2010 рр. спостерігається збільшення кількості поголів'я, що осіменяється штучно в сільськогосподарських на 14,4%, а в приватних господарства навпаки зменшилось на 7%. Однією з причин такого становища є різке зменшення (27,4%) кількості пунктів штучного осіменіння.

На початок 2011 року в області нараховується значна кількість

сільськогосподарських підприємств з невеликим поголів'я корів тому доцільно застосовувати маршрутну-кільцеву міжгосподарську форму організації штучного осіменіння.

Таблиця 2. Наявність пунктів для парування та індекс штучного осіменіння корів та телиць

Рік	Наявність пунктів всього, шт.	в тому числі для осіменіння корів та телиць, шт.		індекс штучного осіменіння, %	
		с.-г. підприємств	приватний сектор	с.-г. підприємства	приватний сектор
2006	801	331	470	72,0	50,0
2007	708	240	468	75,5	56,0
2008	659	227	432	78,2	54,0
2009	634	220	414	80,2	46,0
2010	581	212	369	86,4	43,0

Осіменіння проводиться за графіком з використанням пересувних лабораторій, про те в області така організаційна форма не використовується. З 581 оператора із штучного осіменіння корів та телиць 362 мають вищу і середню спеціальну освіту, а 82-а (14,2%) 1 місячні курси та незначний стаж роботи.

Для штучного осіменіння корів та телиць в області застосовуються цервікальні способи штучного осіменіння.

Таблиця 3. Ефективність різних способів штучного осіменіння корів та телиць

Рік	Осіменено всього, гол.	Осіменено цервікальним способом осіменіння, %			
		ректо-	мано-	візо-	епі-
2006	154663	42,0	51,0	5,0	2,0
2007	150066	45,0	51,1	3,0	0,7
2008	142325	46,5	50,5	3,0	-
2009	117290	45,0	52,5	2,0	0,5
2010	108316	44,0	52,7	3,0	0,3

В 2010 році 96,7 % поголів'я осіменили ректо- та мано-цервікальними способами штучного осіменіння відповідно 44,0 та 52,7%.

За період аналізу відсоток поголів'я, що осіменили перерахованими вище способами змінюється в незначних межах відповідно $\lim = 42,0-46,5$ і $50,5-52,5\%$. На долю інших способів припадає всього 3,3%.

Головна проблема ремонту стада корів – недостатня кількість телиць для осіменіння. За 2010 рік в області спаровано та штучно осіменено 13516 голів телиць, що

на 10% менше ніж в 2009 році. На 100 корів введено 28 первісток, а в Тростянецькому і Піщанському районах відповідно 39 і 37 голів.

Таблиця 4. Показники відтворення поголів'я в сільськогосподарських підприємствах

Рік	Введено первісток на 100 корів, гол.	Отримано телят всього на 100 корів, гол.	Тривалість сервіс-періоду, днів
2006	23	78	183,0
2007	21	76	195,3
2008	23	76	195,3
2009	28	77	189,0
2010	28	79	177,0

Найгірші справи з ремонтом стада в Мур-Куриловецькому і Могилів-Подільському де введено 11 і 12 голів первісток, що на 60 % менше існуючих норм.

Кількість отриманих телят на 100 корів, по Вінницькій області, за період 2006-2010 рр. знаходиться в межах $\text{lim}=76-79$ голів. У звітному році отримано 79 телят, що на 5 голів більше ніж в середньому по Україні.

У 2010 році в області 21% поголів'я корів є яловими, що негативно вплинуло на тривалість сервіс-періоду, середня тривалість якого (в середньому за 5 років) становить 188 днів, що на 108 днів більше максимально допустимої тривалості (80 днів).

А в Жмеринському та Барському районах його тривалість становить відповідно 627 і 391 день.

В зв'язку з подовженою тривалістю сервіс-періоду на середньорічну голову в області втрачається 324 кг молока та 32,4 кг яловичини.

У Вінницькій області за 2010 рік недоотримано на 100 корів 21% телят, 11% з яких втрачено внаслідок подовженого сервіс-періоду. Причиною якого є незадовільний стан виявлення охоти (кожна третя корова має пропущену охоту) та низька ефективність штучного осіменіння.

Таблиця 5. Причини недоотримання приплоду телят, %

Рік	Всього недоотримано телят	в тому числі				
		вибуло корів у I кварталі	абортів і мертвороди	подовжені й сервіс-період	вибуло тільних корів	непридатних корів до відтворення
2006	22	5,6	2,5	9,5	2,6	2,1
2007	24	8,0	2,0	10,0	2,0	2,0
2008	24	8,0	1,0	10,0	2,0	3,0
2009	23	8,8	1,3	9,2	1,9	1,8
2010	21	8,0	1,3	11,0	1,4	0,3

В звітному році сільськогосподарськими підприємствами області втрачено телят в наслідок: реалізації у I кварталі на м'ясо 2810 голів корів (8%); вибуття 627 голів тільних корів (1,4%) від абортів і мертвороди 442 голови (1,3%).

Висновки:

1. У сільськогосподарських підприємствах області утримувалось 33,2 % поголів'я великої рогатої худоби в тому числі 19,6% корів.
2. Працює 581 пункт штучного осіменіння з них 369 приватних.
3. Індекс штучного осіменіння в сільськогосподарських підприємствах та приватному секторі становить відповідно 86,4 та 43,0%. 96,7 % штучно осімененого поголів'я провели ректо- (44,0%) та mano-цервікальними (52,7%) способами.
4. На 100 корів введено 28 первісток, 21% корів є яловими, тривалість сервіс-періоду 188 днів.
5. Недоотримано на протязі 2010 року на 100 корів 21% телят, 11% з яких в наслідок подовженого сервіс-періоду.

Література

1. Германюк О.А., Сидорук Г.П., Кочмарук В.П. і др. Рекомендації розвитку тваринництва. – Вінниця, 2001.- С.244.
2. Журавель М.П., Давиденко В.М. Технологія відтворення сільськогосподарських тварин. К.: Видавничий дім "Слово". - 2005. - 335с.
3. Пабат В.О., Шафарук О.Г., Пасічник В.О і др. Основи штучного осіменіння і ветеринарно – зоотехнічний контроль відтворення стада. ВАТ "Книжкова думка", 1997. – 58 с.

Анотація. Проведен аналіз состояния воспроизводства поголовья крупного рогатого скота в Винницкой области.

Ключевые слова: выход телят на 100 коров, недополучения приплода, искусственное осеменение, сервис-период.

Abstract. The analysis of cattle reproduction day in the Vinnitsa region.

Key words: exit calves per 100 cows; shortfall of spring, artificialin semination, service-period.